

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2024-914

10.10.2024

Landkreditt Forsikring AS

Næringsliv

Erstatningsoppgjør etter flom – tap av avlinger og kyr – fal. § 1-5.

Sikrede, som dyrket såkorn og poteter, og i tillegg hadde en større ammekubesetning, hadde betydelig omsetning innenfor kjøtt- og planteproduksjon. Etter at han fikk store deler av sin landbrukseiendom oversvømt ved flom, meldte han skade under sin forsikring for "Kulturer". Senere meldte han også krav under sin forsikring for "Kjøttfeproduksjon" fordi han pga. mangel på fôr hadde avlivet 16 drektige kyr som han hadde tatt inn pga. flommen. Foretaket avviste sikredes krav og viste vedrørende "kulturer" til at vilkårspkt. 5.8 om avlingssvikt kom til anvendelse, men ikke pkt. 5.9 om naturskade. Foretaket hevdet det klart fremgikk av pkt. 5.9 at dekningen etter det punktet gjaldt skader på "høstet avling", dvs. at avling som fortsatt befant seg på jordet ikke var omfattet. Sikrede mente det var urimelig om ikke også tap av høstingsklar avling ble dekket iht. pkt. 5.9. Dersom det ikke ble dekket, mente han foretaket hadde brutt sin lojalitetsplikt og gitt mangelfull informasjon. Foretaket avviste det med henvisning til at vilkårene var klare, og at han hadde fått dem tilsendt ved tilbud, og hver fornyelse etter at han ble kunde i 2011. Om dekningen under vilkårene for kjøttfeproduksjon viste foretaket til at sikrede ikke hadde dokumentert at tapet av de 16 kyrne var omfattet av forsikringens vilkårspkt. 5, samt at driftstap som følge av "frivillig sanering og/eller nedslakting" ikke var dekket, jf. pkt. 6. Sikrede var uenig og hevdet at selv om kyrne ikke fikk fysiske skader som en følge av flommen, så måtte de likevel avlives som en direkte konsekvens av den. Nemnda kom til at foretakets erstatningsoppgjør for "Kulturer" og "Kjøttfeproduksjon" var korrekt, samt at foretaket ikke hadde brutt sine plikter etter fal. § 1-5.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for skade på avling og avliving av dyr.

Sikrede har forsikring for "Kulturer" som ifølge pkt. 5 dekker "driftstap som inntreffer plutselig og uforutsett begrenset til pkt. 5.1 til 5.8 nedenfor", herunder:

5.8 Avlingssvikt

Tap som følge av avlingssvikt erstattet under Forskrift av 1. august 2018 om satser for beregning av tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon. Forsikringsforetaket dekker, inntil 15% av totalt tap som følge av den statlig erstatningsberettigede avlingssvikten.

5.9 Naturskade

Naturskade for høstet avling som direkte skyldes skred, storm, flom, stormflo, flodbølge, meteorittnedslag, jordskjelv og vulkanutbrudd - i henhold til naturskedeforsikringsloven.

Sikrede har videre forsikring for "Kjøttfeproduksjon Heldekning", som ifølge forsikringsbeviset omfatter "Naturskade" med henvisning til "Vilkår for kjøttproduksjon 01.10.2022". Pkt. 5 i disse vilkårene gjelder "Hvilke skader dekkes" og omfatter "Driftstap som følge av skader som inntreffer i forsikringstiden, som følge av":

- ulykke. Med ulykke forstås i denne sammenheng plutselig og uforutsett fysisk skade oppstått ved plutselig og uforutsett ytre begivenhet, herunder også forforgiftning.
- Sykdom. Med sykdom forstås i denne sammenheng unormal redusert fysisk tilstand som ikke skyldes ulykke.
- [...]
- naturskade som direkte skyldes, [...], flom, [.....]. Dette i henhold til naturskadeforsikringsloven.
- [...]

Pkt. 6 "Skader som ikke dekkes" unntar bl.a. "Driftstap som følge av":

- Frivilling sanering og/eller nedslakting

Sikrede drev omfattende virksomhet innenfor kjøtt- og planteproduksjon med dyrking av såkorn og poteter, og hadde i tillegg en større ammekubesetning

Store deler av sikredes landbrukseiendom ble oversvømt i forbindelse med flom. Oversvømmelsen førte til at store deler av den innhøstingsklare avlingen gikk tapt. Sikrede tok pga. flommen sin dyrebesetning bestående hovedsakelig av herefordkuer inn fra beite. Dette medførte ekstrakostnader til inneforing.

Sikrede meldte inn skade på kulturer 15.8.23 etter flom og noe senere på kjøttfeproduksjon. Etter at han fikk avslag fra foretaket på erstatning til utgifter til foring, slaktet han 16 drektige kuer, noe som utgjorde et betydelig driftstap.

Sikrede påpekte 14.3.24:

Som det fremgår av mitt brev til dere av 11.12.23 medførte uværet et stort tap i omsetning for 2023, ved at tilnærmet høstingsklare avlinger og grovfor ble ødelagt. Som en konsekvens av dette måtte i tillegg 16 drektige kuer slaktes.

På vegne av ..sikrede.. opprettholdes kravet om forsikringsdekning, basert på følgende:

- ..Sikrede.. har valgt å forsikre seg fullt ut hos dere til en forsikringsverdi på om lag 4MNOK. En stor del av årsaken til dette er at ..sikrede.. har et omsetning på et nivå hvor Statens tilskuddsordning ved produksjonssvikt ikke vil gi fullgod dekning, jf. dets toppavgrensing. Dersom begrensingen i pkt, 6 i kulturforsikringen skal gjelde for ..sikrede.. vil dette i realiteten innebære at han har overforsikret avlingen, uten å ha blitt informert av forsikringsselskapet om dette. Dette utgjør et klart brudd på forsikringsselskapets plikt til å veilede/informere forsikringstakeren, jf. forsikringsavtaleloven kap. 4.

- Begrensingen i vilkårenes pkt. 6 gjelder for "avling på rot". I herværende tilfelle dreier det seg imidlertid om høstingsklare avlinger som ..sikrede.. har lagt ned betydelige ressurser i og som dermed må vurderes på lik linje som om avlingene var høstet. Følgelig har ..sikrede.. krav på full erstatning.

- 16 drektige kuer måtte slaktes som en direkte konsekvens av flommen. Tapet kan kreves erstattet etter kjøttproduksjonssforsikringen. Det anmodes om at størrelsen på dette tapet fastsettes ved skjønn, jf. forsikringens pkt. 7.2.

Foretaket avviste 18.3.24 sikredes krav. Kulturer var dekket av pkt. 5.8 om avlingssvikt, men ikke pkt. 5.9 om naturskade. Pkt. 5.8 anga at erstatningen var begrenset til "15% av totalt tap som følge av den statlig erstatningsberettigede avlingssvikten". Foretaket anmodet sikrede om å sende vedtaket fra Statsforvalteren med beregning av oppgjøret han hadde fått, slik at foretaket kunne beregne erstatningen etter pkt. 5.8.

Foretaket bestred videre at det hadde brutt sin informasjonsplikt. Andre foretak hadde tilsvarende vilkår, og sikrede hadde fått tilsendt vilkårene i alle årene siden forsikringen ble etablert i 2011. Det fremgikk etter foretakets syn klart av pkt. 5.9 at dekningen gjaldt skader på "høstet avling" som direkte følge av naturskader, dvs. at avling som fortsatt befant seg på jorden ikke var omfattet, selv om den var høstingsklar. Erstatning under dette punktet forutsatte naturskade direkte på lagret avling, som ikke var tilfellet hos sikrede.

Tap av dyr var dekket under "Drektige dyr" og vilkårene for kjøttfeproduksjon. Foretaket anførte at sikrede ikke hadde dokumentert tap av dyr som var omfattet av pkt. 5. Det viste også til pkt. 6 om "Skader som ikke dekkes", herunder driftstap som følge av "frivillig sanering og/eller nedslaktning". Foretaket anså slaktning av 16 drektige kyr som et frivillig valg av slakt, og påpekte at kyrene ikke var syke eller direkte skadet av flommen.

Sikrede viste 22.3.24 til at det på forsiden av forsikringsbeviset for kulturer fremgikk at forsikrede skulle betale en egenandel på kr 8 000 dersom naturskade inntraff, og at det ut ifra det var naturlig å legge til grunn at sikrede hadde tegnet en egenandelforsikring, hvorav forsikringen dekket alle former for naturskader på planteproduksjonen oppad begrenset til forsikringssummen forutsatt at sikrede betalte sin egenandel. Det var ellers villedende å fremstille det slik på forsiden dersom forsikringen kun skulle gjelde tilfellene der det forelå skade på "høstet avling". Sikredes formål med forsikringen hadde vært å forsikre seg mot alle uforutsette hendelser, deriblant som følge av naturskade, uavhengig av om avlingen var tatt opp fra jorda eller ikke. Sikrede ville ikke tegnet forsikring til den verdi han hadde gjort om han hadde blitt gjort kjent med forutsetninger foretaket nå påberopte seg. Foretaket var den sterke part og hadde utarbeidet vilkårene, og måtte derfor bære risikoen for de uklarheter som hadde oppstått. Dyrene ble ikke slaktet frivillig, men ble gjort fordi det var nødvendig da foretaket avslo sikredes krav om erstatning for utgifter til dyrefôr. Flommen var en nødvendig betingelse, slik at årsakssammenheng mellom oppstått naturskade og sikredes økonomiske tap måtte anses oppfylt.

Foretaket bemerket 25.3.24 at det ikke var tegnet noen "egenandelsforsikring" og hevdet det hadde oppfylt informasjonsplikten iht. forsikringsavtaleloven (fal.) § 3-1, herunder med hensyn til hva som skulle inntas i forsikringsbeviset. Forsikringsbeviset opplyste hvilke dekninger som var tegnet og egenandelen. For å avklare forsikringsavtalens dekningsomfang måtte man se til forsikringsvilkårene. Foretaket bestred at forsikringsbeviset ga sikrede noen forventning om at det var tegnet "egenandelsforsikring", eller at dekning for naturskade skulle tolkes i strid med vilkårene. Det var ikke grunnlag for å si at sikrede hadde forsikret seg "mot alle uforutsette hendelser". Forsikring ble tegnet på nærmere angitte vilkår i tråd med bransjestandard.

Foretaket fastholdt at skadetilfellet var regulert i tråd med vilkårene, herunder at det var forskjell mellom "avling på rot" og "høstet avling", samt at tap av dyrene ikke var omfattet av forsikringen, idet de ikke var syke eller blitt direkte skadet av flommen. Det at de ble slaktet som følge av at foretaket avslo å dekke fôrutgifter, hadde ifølge foretaket ingen årsakssammenheng med naturskade, og slaktningen var etter vilkårene å anse som frivillig.

Sikrede krever erstatning under både kultur- og kjøttfeforsikringen og viser til at forutsetningen for å tegne forsikring hos foretaket var at produksjonen i sin helhet ville være forsikret ved skader som følge av uforutsette hendelser, deriblant flom, idet han hadde betalt årlig premie på over kr 20 000. Forsikringsbeviset angir eksplisitt at "naturskade" omfattes av forsikringen, og han hadde derfor grunn til å tro at han var fullt forsikret ved evt. driftstap som følge av naturskade.

Sikrede erkjenner at ordlyden i punktene 5.8 og 5.9 isolert sett kan oppfattes som om forsikringen kun omfatter naturskade på innhøstet avling, men i så fall har foretaket brutt sin alminnelige lojalitetsplikt, jf. fal. § 1-5, ved å ha gitt mangelfull/direkte villende informasjon om innholdet i forsikringen. Dette støttes av forsikringsbeviset, og at foretaket har latt ham tegne en forsikring til en så høy verdi uten å informere direkte om denne vidtgående begrensingen.

Foretakets tolkning vil medføre at forsikringen får minimal verdi og kun gi en helt begrenset naturskadeforsikring. Det strider mot sunn fornuft at skader på innhøstingsklare avlinger ikke skal dekkes på lik linje med skader på innhøstet avling tatt i betraktning at man som produsent har lagt ned ca. det samme av ressurser gjennom vår og sommer. Begrepet "høstet avling" i vilkårene må

derfor tolkes utvidende til også å omfatte skader på innhøstingsklare avlinger, idet et annet utfall vil være ubalansert og tilfeldig. Sikrede har mottatt vedtak fra Statsforvalteren om at han har rett på produksjonstilskudd for både korn og potetproduksjon, men disse tilskuddene dekker kun en mindre del av hans samlede tap.

Sikrede anfører videre at selv om kyrene ikke fikk fysiske skader som en følge av flommen, måtte de likevel avlives som en direkte konsekvens av den. Dersom det ikke hadde vært flom, hadde sikrede ikke måtte plassert dem innendørs, og det hadde heller ikke vært mangel på fôr. Det ville vært uforsvarlig av ham å ikke avlive dyrene omstendighetene tatt i betraktning.

Forsikringsforetaket avviser ytterligere ansvar og anfører at erstatningen er gjort opp korrekt ved at sikrede for korn og poteter har fått dekning for 15 % av det totale tapet.

Foretaket bestrider brudd på lojalitetsplikten iht. fal. § 1-5. Sikrede er oversendt vilkårene ved tilbud, og ved hver fornyelse etter at sikrede ble kunde i 2011. Han er informert om hva forsikringen omfatter og hatt anledning til å sette seg inn i forsikringens dekningsomfang.

Vilkårenes pkt. 5.9 om naturskade kommer ikke til anvendelse fordi sikredes avling ble skadet mens den fortsatt sto ute på jorden, dvs. at den ikke var innhøstet. Det er ikke grunnlag for utvidende tolkning slik sikrede påstår, fordi sikrede i så fall ikke ville vært berettiget til erstatning for produksjonssvikt fra Statsforvalter siden avling på rot ikke er dekket på naturskadeforsikring iht. naturskadeforsikringsloven § 1 annet ledd.

Skaden oppsto før avlingen var høstet og er derfor omfattet av pkt. 5.8. Det bekreftes ved at Statsforvalteren har gitt sikrede dekning for "Tilskudd ved produksjonssvikt" eller avlingssvikt. Erstatningen er etter vilkårene begrenset til 15 % av sikredes totale tap, oppad begrenset av forsikringssummen og evt. redusert ved underforsikring.

Foretaket bestrider at tap av dyrene utgjør et driftstap som er omfattet av vilkårene. Dyrene ble avlivet fordi sikrede manglet fôr og mente at dyrene ikke kunne stå inne. Vilkårene pkt. 5 for kjøttfeproduksjon angir de årsaker for driftstap som er omfattet av forsikringen. Det var ingen direkte skade på dyrene, og det var heller ikke fôrmangel i markedet. Sikrede slaktet dyrene frivillig fordi han manglet fôr eller mente dyrene ikke kunne stå inne, og dette er unntatt i pkt. 6.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretakets erstatningsoppgjør for "Kulturer" og "Kjøttfeproduksjon" er korrekt.

1. "Kulturer"

Sikrede har forsikring for "Kulturer" som ifølge pkt. 5 dekker "driftstap som inntreffer plutselig og uforutsett begrenset til pkt. 5.1 til 5.8 nedenfor", herunder:

5.8 Avlingssvikt

Tap som følge av avlingssvikt erstattet under Forskrift av 1. august 2018 om satser for beregning av tilskudd ved produksjonssvikt i plante- og honningproduksjon. Forsikringsforetaket dekker, inntil 15% av totalt tap som følge av den statlig erstatningsberettigede avlingssvikten.

5.9 Naturskade

Naturskade for høstet avling som direkte skyldes skred, storm, flom, stormflo, flodbølge, meteorittnedslag, jordskjelv og vulkanutbrudd - i henhold til naturskadeforsikringsloven.

Foretaket har bekreftet at sikredes driftstap knyttet til avling er omfattet av sikredes forsikring for "Kulturer" iht. vilkårspkt. 5.8.

Sikrede anfører at det er pkt. 5.9 som kommer til anvendelse.

Sikrede krever erstatning på skadet avling som ikke var høstet. Pkt. 5.9. gjelder "høstet avling". Etter ordlyden kommer denne bestemmelsen ikke til anvendelse. Sikrede anfører at ordlyden må tolkes utvidende fordi det er nedlagt omtrent de samme ressurser gjennom vår og sommer knyttet til den skadde avlingen, og avlingen var innhøstingsklar. Nemnda kan ikke se at disse forholdene gir grunnlag for utvidende tolkning av en helt klar ordlyd.

Sikrede viser til at forsikringsbeviset angir dekning for "Naturskade" med en egenandel på kr 8 000, og at dette gir en forventning om full dekning for naturskade. Nemnda er ikke enig i dette. Forsikringsbeviset gir bare en oversikt over de dekningsformer som er avtalt og henviser til de vilkårene som gjelder. Forsikringsbeviset må alltid suppleres med vilkårene for å gi full oversikt over dekningen. Forsikringsbeviset viser til "Vilkår for Kulturer 01.12.22" hvor pkt. 5.9 om "Naturskade" fremkommer.

Fremgangsmåten stemmer med fal. § 3-1, hvorefter foretaket ved inngåelse av en forsikringsavtale skal gi forsikringstaker et skriftlig dokument som fastslår at avtale er inngått, og som henviser til vilkårene. Foretaket skal sammen med beviset gi forsikringstakeren disse vilkårene.

Sikrede anfører at foretaket har brutt sin plikt iht. fal. § 1-5 om å gi klare og ikke villedende opplysninger ved tegning. Sikrede har imidlertid ikke fremlagt noe dokumentasjon eller annet som sannsynliggjør at han på noe tidspunkt har anmodet foretaket om en annen dekning enn det som følger av den skriftlige forsikringsavtalen med tilhørende vilkår. Vilårene er også helt vanlige i markedet, og det er ikke anført at sikrede kunne fått noen bedre dekning verken hos foretaket eller i andre foretak. Sikrede har heller ikke bestridt å ha mottatt forsikringsvilkårene da han mottok tilbud om forsikring ved tegning i 2011, og også ved fornyelse hvert år etter det, senest ved fornyelse utstedt 6.3.23. Det er ikke grunnlag for noen generell forventning om full dekning for naturskade eller annen type skade. En forsikringsavtale vil alltid angi begrensninger i dekningen.

Det er etter dette ikke grunnlag for dekning etter pkt. 5.9.

2 Forsikring for "kjøttfeproduksjon"

Ifølge forsikringsbeviset har sikrede dekning for "Kjøttfeproduksjon Heldekning" som omfatter "Naturskade" med henvisning til "Vilkår for kjøttproduksjon 01.10.2022". Pkt. 5 i disse vilkårene gjelder "Hvilke skader dekkes", herunder "Driftstap som følge av skader som inntreffer i forsikringstiden, som følge av":

- ulykke. Med ulykke forstås i denne sammenheng plutselig og uforutsett fysisk skade oppstått ved plutselig og uforutsett ytre begivenhet, herunder også forforgiftning.
- Sykdom. Med sykdom forstås i denne sammenheng unormal redusert fysisk tilstand som ikke skyldes ulykke.
- [...]
- naturskade som direkte skyldes, [...], flom, [.....]. Dette i henhold til naturskadeforsikringsloven.
- [...]

Pkt. 6 "Skader som ikke dekkes" unntar "Driftstap som følge av":

- Frivilling sanering og/eller nedslakting

Sikrede krever erstattet driftstap som følge av at han avlivet 16 drektige kyr. Nemnda forstår saken slik at sikrede har forklart at kyrene ikke var påført noen ulykke eller sykdom. I så fall er det aktuelle dekningsalternativet "Naturskade som direkte skyldes, [...], flom, [.....]".

Sikrede anfører at nedslaktingen skyldes flom. Vilårene angir dekning for naturskade som direkte skyldes flom. Nedslakting kan ikke regnes som "naturskade", og det foreligger ikke direkte

flomskade på dyrene. Nedslaktningen skyldes at sikrede tok inn dyrene pga. flom og manglet fôr. Det er dermed en årsakssammenheng i flere ledd mellom flommen og nedslaktningen som innebærer at det ikke er tale om noen "direkte" følge av flommen.

Det er også unntak for frivillig nedslaktning. Sikrede anfører at nedslaktningen var nødvendig fordi foretaket ikke ville erstatte fôr, men dette betyr ikke at ikke sikrede kunne skaffet fôr.

Det er derfor ikke grunnlag for dekning under dette punktet.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Johannes Straume (næringsrepresentant).